

Frivillighetsstrategi i Innlandet 2026–2034

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Formålet med en frivillighetsstrategi	3
1.2 Visjon og hovedmål Visjon for frivillighetsstrategien:	4
1.3 FNs bærekraftsmål	4
2. Bakgrunn	5
2.1 Roller og ansvar	5
2.2 Frivillig sektor – hva menes?	5
2.3 Hvorfor en frivillighetspolitikk?	5
2.4 Prosess og medvirkning.....	6
2.5 Frivillighetens samfunnsmessige betydning	6
3. Frivillighetens utfordringer og behov	8
3.1 Frivillighetens selvstendighet.....	8
3.2 Møteplasser, informasjon og kompetanse	8
3.3 Rekruttering, deltakelse	9
3.4 Synlighet	10
3.5 Lokaler og anlegg	10
3.6 Økonomi	11
4. Delmål og strategier	12
4.1 Delmål 1:	12
4.2 Delmål 2:	12
4.3 Delmål 3:	12
4.4 Delmål 4:	13
4.5 Delmål 5:	13
5. Oppfølging og bruk av strategien	14
Vedlegg	14

1. Innledning

Frivilligheten i Innlandet er en bærebjelke i samfunnet vårt. Den spiller en avgjørende rolle for økt trivsel, velferd, demokrati, deltakelse og i arbeidet med å skape gode lokalsamfunn der det er godt å leve.

Med over 9000 registrerte frivillige lag og foreninger i Innlandet, representerer frivilligheten en imponerende bredde av formål og aktiviteter som beriker våre liv. Fra fritidsaktiviteter og idrett til kultur, opplæring, livssyn, beredskap og helse- og omsorgstjenester. Frivilligheten er en nøkkelaktør i å fremme god helse, høy livskvalitet og aktiv deltakelse blant innbyggerne i Innlandet.

Stortingsmeldinga, Meld. St. 10 Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig, 2018-2019, legger grunnlaget for den statlige frivillighetspolitikken. Meldinga gir føringer for hvordan frivillighetspolitikken kan bli mer koordinert, og hvordan relasjonen mellom offentlige myndigheter og frivilligheten kan forenkles ytterligere. Den favner bredt innenfor frivillighetens ulike roller i samfunnet lokalt, regionalt og nasjonalt, samtidig som den vektlegger det grunnleggende prinsippet om betydningen av frivillighetens selvstendighet.

Frivillighetsstrategien for Innlandet fylkeskommune er forankret i [Regional plan for det inkluderende Innlandet](#), som er en av tre regionale planer med utspring i Innlandsstrategien.

1.1 Formålet med en frivillighetsstrategi

Formålet med en frivillighetsstrategi er å legge grunnlaget for en langsiktig og ambisiøs frivillighetspolitikk med stabile og forutsigbare rammer for fylkeskommunens arbeid med frivillig sektor.

Frivillighetsstrategien skal gi fylkeskommunens arbeid en tydelig retning med klare prioriteringer, og mobilisere aktører i Innlandet til samarbeid på tvers av fagområder og nivåer. Strategien skal fungere som et verktøy for veivalg og satsinger, basert på kunnskap, innspill fra frivilligheten, økonomiske rammer og politiske valg. Konkretisering av prosjekter og tiltak skjer i handlingsplanen.

Mål og strategier må ha tilslutning hos dem som er berørt for at realisering av planen skal bli vellykket. I arbeidet videre er det derfor nødvendig med god dialog med det frivillige feltet. Kort oppsummert er dette det frivilligheten selv mener er viktig for å lykkes:

- **forstå** vår betydning og hva vi kan bidra med
- **kjenn** oss, hva vi gjør og hvordan vi gjør det - kjennskap og kunnskap
- **skryt** av oss og feir oss – anerkjennelse
- **vær tilgjengelig** for oss nå vi trenger det - tilgang
- **fortell** oss hva dere gjør - informasjon
- **spør** oss om råd – involvering og samarbeid
- **støtt** oss med det dere kan av penger, lokaler, utstyr, kunnskap, gode ideer, nettverk og synlighet
- **gjør** det så enkelt som mulig å søke penger, rapportere og administrere – husk at vi bruker vår fritid fordi vi vil og kan

1.2 Visjon og hovedmål

Visjon for frivillighetsstrategien:

Frivillige lag og foreninger skaper gode arenaer for inkludering, deltakelse og fellesskap.

Hovedmål for frivillighetsstrategien:

En sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet i Innlandet.

Rekruttering av flere medlemmer i organisasjonen, flere frivillige, høy grad av medvirkning og stort engasjement blir vektlagt her. Et grunnleggende prinsipp er selvstendigheten til frivilligheten. Frivilligheten skal ikke styres, eller legges føringer for, men legges til rette for. Til slutt er det viktig å legge til rette for mangfold. Det betyr bred deltakelse og arbeide for å rekruttere grupper som i liten grad deltar i frivillig arbeid per i dag.

Innlandet fylkeskommunes visjon og hovedmål samsvarer med stortingsmeldinga Meld. St. 10 (2018-2019) – Frivillighetsmeldingen.

Frivillighetsstrategiens visjon og mål bygger videre på fylkeskommunens overordnende mål og regionalplan for det inkluderende Innlandet.

1.3 FNs bærekraftsmål

Frivillighetsstrategien støtter opp under de aller fleste av FNs 17 bærekrafts mål. Målene reflekterer de tre dimensjonene av en bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold, der disse sammen utfyller hverandre. Frivilligheten er gjennom de tre dimensjonene en betydelig drivkraft for å nå målet om bærekraftige samfunn.

Miljømessig bærekraft: Frivillige bidrar til miljøbeskyttelse ved å delta i prosjekter som fremmer bevaring, restaurering av kulturarven og bærekraftig bruk av kultur- og naturressurser. Dette kan inkludere alt fra opprydning av strender til planting av trær og kursing i miljøvern og tradisjons-håndverk.

Økonomisk bærekraft: Frivillig arbeid bidrar til økonomien ved å levere tjenester og støtte uten kostnad. Dette kan komplementere offentlige tjenester og støtte økonomisk utvikling. Frivillige kan også bidra til ferdighetsutvikling og øke sysselsetting ved å tilby opplæring og jobbmuligheter.

Sosial bærekraft: Frivillighet styrker fellesskap og sosiale bånd ved å engasjere mennesker i felles prosjekter og aktiviteter. Dette forbedrer livskvaliteten, redusere sosial isolasjon og fremmer inkludering. Frivillige organisasjoner kan også gi støtte til sårbare grupper og bidra til sosial rettferdighet.

2. Bakgrunn

2.1 Roller og ansvar

Innlandet fylkeskommune har som oppgave å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen, samordne offentlig innsats og mobilisere ulike aktører med ressurser. Et godt samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor er sentralt i denne sammenheng.

Gjennom fylkeskommunens rolle som regional samfunnsutvikler, er det naturlig at fylkeskommunen samhandler med frivillige organisasjoner på regionalt nivå, mens kommunene har ansvar for å tilrettelegge for frivilligheten på lokalt nivå. Dette samsvarer med blant annet folkehelseloven. Loven slår fast at kommunene har et ansvar for å tilrettelegge for frivillig sektor (paragraf 4), og hvor folkehelsearbeidet i nærmiljø og lokalsamfunn bør skje i et samarbeid mellom kommune og frivillighet. Fylkeskommunen skal i tråd med folkehelselovens paragraf 20 understøtte folkehelsearbeidet i kommunene, og samtidig være pådriver for å samordne folkehelsearbeidet i fylket.

2.2 Frivillig sektor – hva menes?

Frivillighet Norge definerer frivillig virksomhet som «en sammenslutning av personer eller virksomheter som driver virksomhet på ikke-fortjenestebasert og ikke-offentlig basis». Denne definisjonen står nedfelt i frivillighetsloven paragraf tre og fire.

En frivillig organisasjon baserer en vesentlig del av driften på medlemskontingenter, gaver, innsamlede midler og/eller frivillig arbeidsinnsats. En frivillig organisasjon kan være forening, lag, stiftelse, ideelt aksjeselskap, forbund, nettverk eller en paraplyorganisasjon.

Med frivillighet menes også alle de som stiller opp gratis for ulike typer arrangement for eksempel musikkfestivaler og idrettsarrangement. Frivilligheten er helt avgjørende for at mange av disse arrangementene kan gjennomføres.

2.3 Hvorfor en frivillighetspolitikk?

Frivillig sektor er viktig for samfunnsutviklingen, men den møter utfordringer som utdypes i kapittel 4. På grunn av frivillighetens betydning og utfordringer, vil fylkeskommunen utvikle relevante mål, strategier og tiltak som møter behovene til både sektoren og samfunnet som helhet. Mange samfunnsutfordringer krever samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor, men frivillighetens egenart må ivaretas gjennom egen politikk på alle forvaltningsnivå.

Der det offentlige, som kommuner og fylkeskommuner, tilrettelegger for frivillig sektor gjennom en frivillighetspolitikk, medfører det økt dialog med bredden av frivilligheten og bedre rammevilkår. Sentrale forhold her er økonomi, tilgang på lokaler, anlegg og møteplasser, samt inngåelse av partnerskap i ulike prosjekter og tiltak. Et annet forhold er samordning av virkemidler.

En tydelig frivillighetspolitikk kan gi en klarere administrativ struktur, med forankring innad i kommuner og fylkeskommuner og kontaktpunkt mellom sektorene. Det er et tydelig ønske fra frivilligheten at det er «én dør inn» i kommunen og fylkeskommunen.

En egen frivillighetspolitikk har også betydning for det konkrete samspillet mellom kommuner/ fylkeskommunen og frivillige organisasjoner. Det er på integreringsfeltet, innenfor kultur, fritid og idrett, og på helse- og omsorgsfeltet at variasjonen er størst og at en frivillighetspolitikk har størst betydning.

2.4 Prosess og medvirkning

I utarbeidelsen av frivillighetsstrategien er det lagt stor vekt på få innspill fra frivillige lag og organisasjoner som er berørt. I hovedsak er det regionale ledd som er involvert med innspill. Det ble sendt ut en spørreundersøkelse til 390 frivillige organisasjoner i Innlandet, gjennomført et innspill-seminar og avholdt møter med fylkeskommunale råd og interkommunale politiske råd. Innspillene er tematisk samlet i kapittel om utfordringsbildet, og har dannet utgangspunkt for satsingsområdene i strategien.

2.5 Frivillighetens samfunnsmessige betydning

Den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 142 000 årsverk (SSBs satellittregnskap for frivillig sektor 2020). I årene 2022 og 2023 utførte nordmenn ulønnet eller frivillig innsats til en verdi av nærmere 200 milliarder kroner for begge årene samlet.

I 2022 var det registrert totalt 9 457 frivillige lag og foreninger i Innlandet. Dette utgjør om lag åtte prosent av alle registrerte frivillige lag i Norge. Nesten halvparten av alle voksne personer i Innlandet var aktive medlemmer i en eller annen frivillig organisasjon i 2020.

Hele en av fem av de som er aktive er med i to eller flere frivillige organisasjoner i fylket vårt. Her er Innlandet i landstoppen. Innlandet har flest lag og foreninger innenfor kategorien idrett, kunst og kultur, rekreasjon og sosiale foreninger.

Gjennom frivillig innsats får vi idrett, korps, kor, speider'n, besøksvenner, redningstjeneste, frimerkeklubber, folkedans og alt annet som skapes av at noen er engasjert og opptatt av felles interesser. Og konsekvensene av at myndigheter evner å legge til rette for frivilligheten, er samfunnsnytte i form av folkehelse, inkludering, demokratitrening og fellesskap av folk som bryr seg.

Befolkningens helse og livskvalitet

Frivillighet spiller en viktig rolle for befolkningens helse og livskvalitet og for å utjevne sosiale forskjeller.

Frivillig arbeid bidrar til å løse sosiale utfordringer, støtte sårbare grupper og fremme fellesskap. Samarbeid med frivillige organisasjoner på ulike nivåer mobiliserer ressurser, øker bevisstheten og styrker samfunnets evne til å møte befolkningens behov. Frivillighet gir også en følelse av tilhørighet og mening, som forbedrer livskvaliteten for både frivillige og mottakere.

I Regional plan for det inkluderende Innlandet er det i tillegg til en frivillighetsstrategi også besluttet at det skal utarbeides en regional livskvalitetsstrategi. Denne strategien skal gi mål og retning for folkehelsearbeidet, med søkelys på å redusere sosial ulikhet i helse og øke livskvaliteten i befolkningen. Frivillighetsstrategien og livskvalitetsstrategien må derfor sees i sammenheng.

Mette Christiansen ble i november, 2024 utropt til Innlandets kretsvinner til prisen «Årets ildsjel».

- Jeg vil ikke si at jeg har ofret noe. Jeg har brukt tiden på det jeg brenner for. - Jeg tenker at når du engasjerer deg, er du som voksen også en del av et fellesskap. Jeg tror alle som engasjerer seg rundt et lag, kjenner på at de får en viktigere betydning enn hva de har til vanlig.

Økt deltakelse blant barn og unge

I 2024 lanserte regjeringa handlingsplanen [Alle inkludert](#) for like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter. Planen er utarbeidet i et bredt samarbeid med barn og unge selv, lag og foreninger og offentlig sektor.

Handlingsplanen Alle inkludert understreker frivillighetens viktige rolle i å inkludere barn og unge i fritidsaktiviteter. Planen setter søkelys på å sikre at alle barn, uavhengig av faktorer som kjønn, økonomi, innvandrerbakgrunn og funksjonsnedsettelse, skal ha like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter.

Planen fremhever behovet for samarbeid mellom staten, kommunene, fylkeskommunene, frivillig sektor og private givere for å løse utfordringer knyttet til deltakelse.

Handlingsplanen støtter også opp under [Fritidserklæringen](#), som er en intensjonsavtale mellom regjeringen, Kommunesektorens organisasjon (KS) og frivillige organisasjoner. Fritidserklæringen har som mål at alle barn skal ha mulighet til å delta i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre barn, uavhengig av foresattes sosiale- og økonomiske situasjon.

Seniorkraften

Målene om en felles innsats for bedre folkehelse, et aldersvennlig Norge og bedre helsetilbud til befolkningen kan ikke nås uten at frivillig sektor involveres i økende grad. For eksempel spiller frivillig sektor en avgjørende rolle i å engasjere eldre i samfunnet. Friskere aldring er ikke bare en gevinst for den enkelte, men også for samfunnet som helhet. Gjennom frivillige aktiviteter kan eldre styrke sin egenmestring, redusere behovet for helse- og omsorgstjenester. Bo trygt hjemme-reformen, Helsepersonellkommisjonens NOU og Folkehelsemeldingen er eksempler der økt samarbeid med frivilligheten pekes på som del av løsningen på dagens og framtidens utfordringer.

Mange seniorer har også en kompetanse og erfaring som er attraktive for frivillige organisasjoner. Frivillighetsbarometeret viser at eldre frivillige bidrar mer enn andre. Hele 27 prosent av frivillige over 60 år utfører mer enn fem timer frivillig arbeid hver måned. Kunnskapen og erfaringen de eldre bringer med seg har stor verdi. Tall fra Frivillighet Norge viser at mer enn 60 prosent av seniorer kan tenke seg å være frivillige, men likevel er det bare 30 prosent som har blitt forsøkt rekruttert.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Frivillige organisasjoner er en uunnværlig del av Norges og Innlandets beredskapssystem. Organisasjonene kan i mange tilfeller bidra med kunnskap om grupper som ofte faller utenfor i krise- og beredskapstenkning, eller som er vanskelig å nå frem til gjennom offisielle kanaler. Frivillighet i beredskap handler ikke bare om å respondere på kriser når de oppstår, men også om forebyggende arbeid. Et eksempel på forebyggende arbeid er at lag og foreninger bidrar i beredskapsplaner for å bevare kulturarven og verne om vår kulturelle og nasjonale identitet.

Det offentlige bør se på hvordan frivillige organisasjoner kan innlemmes på en god måte i ulike samhandlingsorgan, på både regional og lokalt nivå, for å sikre rettidig og effektiv ressursbruk i hele krisespekteret ([Meld. St. 9 \(2024-2025\), Totalberedskapsmeldingen](#)).

3. Kompetanse og livslang læring

Kunnskapsgrunnlaget og medvirkningsprosessene avdekker barrierer som utfordrer frivilligheten. Dette grunnlaget synliggjør også fylkeskommunens muligheter til å styrke frivillig sektor og fremme samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

3.1 Frivillighetens selvstendighet

Anerkjennelse og god ivaretagelse er avgjørende for organisasjonene i å beholde sine frivillige. Frivilligheten ønsker anerkjennelse for sin selvstendige rolle og den verdiskapingen de står for. Det offentlige skal ikke regulere frivilligheten, men støtte dens egenart og drivkraft ved å gi handlingsrom, forutsigbarhet og tilrettelegge for vekst nedenfra.

Samspillet mellom frivillig og privat sektor er et mindre belyst tema i norsk frivillighetsforskning. Det har vært økt søkelys på bedriftenes samfunnsansvar de siste tiårene. Samarbeid med frivillige organisasjoner er en måte bedriftene kan utøve dette ansvaret på. Motivasjonen for å inngå samarbeid varierer mellom partene. Frivillige organisasjoner motiveres av økt tilgang på økonomiske ressurser, økte muligheter til å formidle kunnskap og påvirke, samt tilgang på kompetanse. For bedriftene er ønsket om å bidra, intern kulturbygging, profilering, omdømmebygging og nettverksbygging de mest sentrale motivasjonsfaktorene.

Et annet aspekt ved økt bruk av frivillige innenfor de kommunale helse- og omsorgstjenestene er spørsmålet om hvor grensen mellom frivillige og kommunalt ansatte bør gå, og hvor den faktisk går i praksis. Forventningsgapet mellom det som forventes av kommuner og fylkeskommuner og det som faktisk er mulig å yte med tilgjengelige ressurser, må avklares. Frivilligheten ønsker en tydeligere avklaring av ansvarsområder samt god opplæring, slik at de kan utføre arbeidet på best mulig måte.

3.2 Møteplasser, informasjon og kompetanse

I arbeidet med frivillighetsstrategien har det kommet mange innspill om behovet for nettverk, erfaringsutveksling og kompetanseheving. Flere møteplasser er nødvendig for å bedre informasjonsflyt, kunnskapsutveksling, økt samarbeid og koordinering av innsats.

Kompetanseheving og faglig påfyll kan øke frivillighetens kapasitet og gjøre den bedre rustet. Samtidig er det utfordrende å finne tid og ressurser til dette i hverdagen. Offentlige og regionale ledd av frivillige organisasjoner kan tilrettelegge og tilby nyttig kompetanse på tvers av organisasjonene. Dette kan handle om tema som ledelse, økonomi, mangfold, inkludering, markedsføring, sosiale medier, rekruttering og ivaretagelse av frivillige.

Frivillighet Norge tilbyr en rekke gratis grunnkurs for små og nyoppstartede organisasjoner. Kursene gir praktiske verktøy for å styrke organisasjoners drift og utvikling, med temaer som søknadsskriving, rekruttering, styrearbeid, økonomi og inkludering.

[Grunnkursene til Frivillig Norge](#)

3.3 Rekruttering, deltakelse

Her refereres til [frivillighetsforskning fra Institutt for Samfunnsforskning](#) gjennomført i perioden 2020–2025:

Frivillige motiveres særlig av muligheten til å lære noe nytt og handle i tråd med sine verdier. De mest økende motivene er følelsen av å være betydningsfull gjennom frivillig arbeid, samt verdien av å ha en attest på utført frivillig arbeid. Betydningen av å ha venner som er frivillige har også økt.

Forskningen viser videre at frivillige i profesjonelt ledede organisasjoner er mer motiverte enn andre. Tilfredshet og motivasjon er spesielt viktig i en tidlig fase, mens lojalitet og tilhørighet blir viktigere over tid. Ifølge forskerne kan effekten av nettverk i rekrutteringsprosessen knapt overvurderes. Analysene viser at enkelte grupper blir spurt oftere enn andre, noe som skaper forskjeller i omfanget av frivillig deltakelse mellom ulike grupper.

Mangel på tid og interesse er de vanligste årsakene til at folk ikke deltar i frivillig arbeid. Mange oppgir også at de ikke blir spurt, eller at de ikke vet hvor de skal starte.

Bred deltakelse er viktig for at frivilligheten skal kunne bidra til bedre levekår. Dette innebærer å bryte ned barrierene som hindrer deltakelse, samt å gjøre flere klar over mulighetene for å engasjere seg og invitere dem til å delta.

Forskningen viser også at pandemien ikke tok knekken på frivilligheten. Antallet frivillige er fortsatt like høyt som før, men innsatsen er konsentrert om færre organisasjoner. Det har blitt flere eldre frivillige og færre unge, spesielt unge menn. Etter pandemien var det en nedgang på ti prosent i deltakelse blant unge menn.

Tallene viser en sterk frivillig sektor som raskt reiser seg etter kriser, men det er endringer i organisasjonstilknytning og motivasjon. Det er mindre vilje til langsiktig forpliktende engasjement blant frivillige. Folk stiller opp, men færre tar på seg forpliktende verv. Frivillige ønsker å delta i konkrete aktiviteter. De er mer opptatt av hva de gjør enn hvilken organisasjon de er tilknyttet. Eldre er mer motivert av det sosiale, unge av læring og utfordringer, mens foreldrefrivillige ikke er så opptatt av selvrealisering. Alle livsfaser motiveres av verdien av å gjøre noe for andre. Det å bidra til omsorg og helse oppleves positivt for alle.

Endringer i måten å være frivillig på, fører med seg utfordringer knyttet til frafall og rekruttering. Mange organisasjoner tenker nytt, men flere har nok med å holde driften i gang. Det er spesielt behov for bedre kompetanse og erfaringsdeling om hvordan marginaliserte grupper i frivilligheten kan inkluderes.

Prosjektet Ungdom for ungdom i Gjøvik kommune er et samarbeid mellom NAV og frivilligheten hvor ungdomsmentorer får opplæring for å støtte andre unge i utenforskap.

3.4 Synlighet

Mange frivillige organisasjoner syns det er krevende å være synlige og relevante nok i jungelen av tilbud. I dagens digitale tidsalder er det stor konkurranse om folks oppmerksomhet. Frivillige organisasjoner konkurrerer ikke bare med andre lignende grupper, men også med alt fra sosiale medier til kommersielle bedrifter om folks tid og engasjement.

Det er behov for mer synliggjøring av eksisterende aktiviteter og tilbud, og av ressursene som finnes i frivillighetens mangfoldige kompetanse. Mange organisasjoner har begrensede ressurser både når det gjelder økonomi og tid. Dette kan gjøre det vanskelig å investere i markedsføring og kommunikasjonsstrategier som kan øke synligheten. Det kan også være utfordrende å forstå og tilpasse seg målgruppens behov og preferanser.

Til tross for disse utfordringene, finnes det strategier som kan bidra til å overkomme dem, som å utvikle en klar kommunikasjonsplan, bruke sosiale medier effektivt, engasjere frivillige i markedsføringsarbeid og bygge gode relasjoner med lokale medier.

3.5 Lokaler og anlegg

De fleste organisasjoner er avhengige av lokaler for å utøve sine aktiviteter og skape møteplasser. Tilgangen på lokaler varierer, og mange offentlige bygg står tomme på kveldstid.

Praksisen for utleie og utlån til frivillig virksomhet varierer fra sted til sted og bygg til bygg. Det er behov for enklere tilgang til offentlige bygg, samt utvikling av retningslinjer og systemer for både kortvarig bruk (drop-in) og langtidsleie.

Innlandet fylkeskommune har utarbeidet retningslinjer som gir rammer for utleie av fylkeskommunale skolelokaler i Innlandet. Ordningen skal bidra til at frivillige organisasjoner sikres tilgang til aktuelle lokaler til redusert leiepris, etter skoletid og på tidspunkter hvor fylkeskommunen ikke har behov for å disponere lokalene til egen virksomhet.

Frivillige organisasjoner som organiserer tiltak for barn og unge under 21 år har rett til lån av lokaler mot vederlag inntil symbolsk leie. En utfordring i denne sammenheng er reduksjon av leieinntekter for de videregående skolene dette gjelder, og forventning om å bli kompensert for dette.

Det er også behov for universell og hensiktsmessig utforming av eksisterende lokaler. Et samordnet arbeid er nødvendig for å gjøre eksisterende lokaler mer tilgjengelige for frivilligheten, samt for å øke støtten til oppgradering og tilpasning av lokaler for å skape mangfoldige møteplasser.

Egnede kulturlokaler sikrer et levende kulturliv. Innlandet musikkråd kartlegger lokaler i Innlandet, i samarbeid med lokale musikk- og kulturråd. Hovedmålet er å samle informasjon om kulturlokaler – hvem som eier dem, hvem som bruker dem, og i hvilken grad de er egnet til sine formål.

3.6 Økonomi

SSB's satelittregnskap for frivillige organisasjoner fra 2024, viser at midlene staten investerer i frivilligheten gir skyhøy avkastning. Statens økonomiske bidrag er på 27,5 milliarder kroner. Samtidig er verdiskapingen i frivilligheten på 125 milliarder. Samlet estimeres driftskostnadene i frivillig sektor til 46 milliarder kroner i 2019.

Når det gjelder sektorens inntekter, er rundt 49 prosent egenskapt. Disse kommer fra medlemskontingent, deltakeravgifter, arrangement, loppemarked og annet salg, utleie med mer. I et lengre perspektiv har andelen disse inntektene utgjør gått noe tilbake. Det betyr at andre inntektskilder øker mer, heller enn at de absolutte inntektene fra slike kilder synker. For det første øker inntektene fra stiftelser og private bidrag i form av gaver, sponing, utlodning med mer. Mest øker imidlertid den offentlige støtten. Kommunale tilskudd utgjør fire prosent og tilskudd fra stat og fylke hele 22 prosent. Store offentlige ordninger som momskompensasjon, spillemidler og grasrotandel er dessuten etablert som viktige inntektskilder for sektoren. Her kan du lese [ISF rapport mal](#).

Noen av de største økonomiske utfordringene:

Usikkerhet i offentlig støtte: Mange frivillige organisasjoner er avhengige av offentlig støtte for å dekke driftskostnader og gjennomføre prosjekter. Denne støtten kan variere fra år til år basert på politiske prioriteringer, noe som skaper usikkerhet og utfordringer i langsiktig planlegging.

Konkurranse om private midler: Økende konkurranse om private donasjoner, sponing og bidrag fra stiftelser kan gjøre det vanskelig for enkelte organisasjoner å skaffe tilstrekkelige midler.

Økte driftskostnader: Økte priser på leie, energi, utstyr og administrative kostnader kan belaste organisasjonenes økonomi betydelig. Organisasjonene må finne måter å håndtere disse økte kostnadene uten å redusere kvaliteten på tjenestene de tilbyr.

Behov for profesjonalisering: For å møte kravene fra ressursgivere og effektivisere driften, må mange frivillige organisasjoner profesjonalisere seg. Dette kan innebære ansettelse av betalte medarbeidere, investering i IT-systemer og opplæring. Slike investeringer krever betydelige økonomiske ressurser.

Endringer i samfunnstrender: Endringer i samfunnets prioriteringer og interesser kan påvirke økonomien til frivillige organisasjoner. For eksempel kan skiftende trender i frivillighet, medlemskap og deltagelse påvirke organisasjonenes inntekter og evne til å gjennomføre sine aktiviteter.

Bærekraftig finansiering: Å sikre langsiktig, bærekraftig finansiering kan være utfordrende. Organisasjonene må balansere mellom å skaffe midler til dagens behov og å bygge opp reserver for fremtidige behov. Dette krever god økonomistyring og planlegging.

Forenkling og harmonisering

Tilskuddsforvaltningen på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå er i dag fragmentert. Lokale og regionale organisasjoner har mange tilskuddsmuligheter, men opplever at oversikten er vanskelig. Det er behov for en samlet tilgang til informasjon om støtteordninger samt enklere, mindre byråkratiske prosesser.

Det skal være lett å engasjere seg i frivillig arbeid. Fra 2025 økes revisjonsplikten for statlige tilskudd til 500 000 kr, noe som gir frivilligheten mer tid til aktivitet og mindre administrasjon. Samtidig er balansen mellom driftsmidler og prosjektmidler skjev. Økt driftsstøtte er avgjørende for uavhengighet og for å realisere prosjektpotensialet.

Det er igangsatt et prosjekt for å samle tilskuddsordninger på ett sted og gjøre det enklere for søkere, forvaltere og leverandører. Prosjektet er et samarbeid mellom KS, KS Digital, og Kommunal- og distriktsdepartementet.

4. Delmål og strategier

Visjon, hovedmål, utfordringsbildet og frivilligheten behov danner utgangspunkt for delmål og strategier.

For å imøtekomme de utfordringene frivilligheten står ovenfor, vil Innlandet fylkeskommune vektlegge følgende satsingsområder frem mot 2034:

- 1) Samarbeid og samordning
- 2) Møteplasser, nettverk og kompetanse
- 3) Synlighet og anerkjennelse
- 4) Rekruttering og inkludering
- 5) Rammebetingelser som økonomi og tilgang på lokaler/anlegg

4.1 Delmål 1: Fylkeskommunen skal bidra til økt samarbeid og bedre samordning.

Strategier

- **Frihet og tilrettelegging:** Bidra til at frivilligheten utvikles nedenfra, uten styring eller unødvendig byråkrati. Dette kan oppnås ved å skape fleksible rammer som støtter initiativ og nyskaping i frivillig sektor tilpasset deres behov og ønsker.
- **Kommunal frivillighetspolitikk:** Stimulere til at kommunene i Innlandet utvikler en egen frivillighetspolitikk - forankret i kommunal planstrategi, og være til støtte i dette arbeidet.
- **Samarbeid og samordning:** Arbeide for at frivilligheten skal oppleve det som enkelt å forholde seg til offentlig sektor.
- **Forventningsavklaring:** Bidra til å klargjøre forventninger mellom offentlig og frivillig sektor om hvilke samfunnsoppgaver frivilligheten kan forventes å bidra til i fremtiden.
- **Styrke samarbeid:** Bidra til å fremme samarbeid mellom det offentlige, utdanningsinstitusjoner, arbeidsliv og frivillige organisasjoner for inkludering og aktiv deltakelse.

4.2 Delmål 2: Fylkeskommunen vil legge til rette for å skape møteplasser, bidra til gode nettverk og utvikling av kompetanse.

Strategier:

- **Møteplasser og nettverk:** Skape møteplasser og nettverk for inspirasjon, erfaringsdeling og kompetanseheving blant frivillige organisasjoner.
- **Paraplysamarbeid:** Etablere paraplysamarbeid for felles innsats og tverrfaglige prosjekter som fremmer gjensidig læring og økt effekt av frivillig arbeid.

4.3 Delmål 3: Fylkeskommunen vil bidra til bedre synlighet og anerkjennelse.

Strategier:

- **Digital plattform:** Samle og dele relevant informasjon for frivillige organisasjoner, slik at det blir enklere å finne ressurser, muligheter og samarbeidspartnere.

- **Styrke kunnskapsgrunnlaget:** Dokumentere og formidle frivillighetens samfunnsøkonomiske bidrag og verdiskaping på lokalt og regionalt nivå.
- **Kompetansebygging:** Anerkjenne frivillig arbeid som verdifull erfaring som styrker CV-en, og innføre en attestordning for ferdigheter og erfaringer.
- **Anerkjennelse:** Synliggjøre frivilliges innsats, inspirere til engasjement og øke anerkjennelsen av frivillig sektor.

4.4 Delmål 4: Fylkeskommunen vil stimulere til god rekruttering, inkludering og mangfold.

Strategier:

- **Møteplasser og aktiviteter:** Etablere møteplasser og aktiviteter som engasjerer på tvers av generasjoner og nye frivillige.
- **Inkludering:** Stimulere arbeidet med inkludering i frivillig sektor, slik at alle kan delta uavhengig av bakgrunn, funksjonsevne og økonomi.
- **Økt mangfoldskompetanse:** Bidra til å øke mangfolds- og inkluderingskompetanse for å forsterke deltakelse fra innbyggere med minoritets- og innvandrerbakgrunn
- **Enkle muligheter:** Bidra til å gjøre det enkelt å engasjere seg ved å tilby lett tilgjengelige muligheter for alle.
- **Opplæring:** Bidra til god opplæring og utviklingsmuligheter for nye frivillige, for å skape mestringsfølelse og varig tilknytning.
- **Mobilisere seniorkraft:** Engasjere seniorer for å utnytte deres erfaring og kompetanse, samtidig som de får en aktiv og sosial hverdag.

4.5 Delmål 5: Fylkeskommunen vil bidra til best mulig rammevilkår gjennom økonomiske virkemidler, bedre tilgang til lokaler/anlegg og god mobilitet.

Strategier:

- **Tilskuddsordninger:** Gjøre tilskuddsordninger mer tilgjengelige, forenkle søknadsprosesser og gi tydelig informasjon og veiledning.
- **Fleksibel støtte:** Tilpasse støtteordninger til ulike behov. Gi forutsigbar støtte til stabile organisasjoner.
- **Tilgjengelige lokaler:** Gjøre offentlige og private lokaler tilgjengelige for frivillige organisasjoner.
- **Universell utforming:** Bidra til å utvikle universelt tilgjengelige lokalsamfunn for å sikre inkludering og deltakelse i samfunnet og frivilligheten.
- **Samarbeid:** Fremme samarbeid mellom frivilligheten, næringslivet og offentlige instanser for bedre ressurstilgang og løsninger.
- **Mobilitetstiltak:** Utvikle mobilitetstiltak og universelt utformet kollektivtransport for å fremme deltakelse i frivillige aktiviteter.

5. Oppfølging og bruk av strategien

Frivillighetsstrategien skal være styrende for valg og prioriteringer i arbeidet med frivillighet for Innlandet fylkeskommune i perioden 2026-2034. Den skal være et verktøy til inspirasjon for arbeidet med frivillighet i hele fylket.

Fylkeskommunen er dessuten en regional planmyndighet og kulturvernmyndighet og kan bidra til å synliggjøre frivillighetspolitikken i forvaltning og tjenesteyting.

Frivillighetsstrategien har et åtte-årig perspektiv med en handlingsplan som løper over 4 år. Den første handlingsplanen er utarbeidet parallelt med strategien. Handlingsplanen beskriver hvordan fylkeskommunen skal arbeide med de ulike satsingsområdene, og foreslår aktuelle samarbeidspartnere innen hvert satsingsområde. Handlingsplanen vil være grunnlaget for å starte opp prosjekter og tiltak.

Den 4-årige handlingsplanen er ikke et statisk dokument, men gjennomgås årlig i arbeidet med fylkeskommunens årsrapporter, økonomiplan og budsjettarbeid. Handlingsplanen kan videreutvikles og suppleres i strategiperioden, som følge av innspill fra frivillig sektor, forskning eller nye nasjonale og regionale føringer. Nye tiltak og prosjekter som krever politisk behandling må tas opp som egne politiske saker.

En suksessfaktor er å etablere gode samarbeidsrelasjoner og nettverk mellom frivillig og offentlig sektor for å jobbe målrettet med å oppnå strategiens målsettinger. Målene kan i liten grad oppnås av fylkeskommunen alene, selv om fylkeskommunen er ansvarlig for gjennomføring eller initiering av mange av tiltakene i strategien.

Et godt samspill og dialog med målgruppen, en tydelig administrativ struktur og bred politisk behandling vil sikre forankring og gjennomføring av frivillighetsstrategien og handlingsplanen.

Vedlegg

Kunnskapsgrunnlag om Frivillighet: https://innlandetfylke.no/_f/p1/i5f548c08-e7f5-46db-8f23-e8cd9cc3b4d3/kunnskapsgrunnlag.pdf#page=65